

Перспективи подальшого дослідження пов'язані з більш детальним вивченням питань організації позакласної виховної роботи, пошуком засобів впливу на розвиток комунікативних здібностей із урахуванням особливостей підлітків із порушеннями поведінки.

Література:

1. Бобосов Е. М. Социология управления / Е. М. Бобосов. – Минск : ТетраСистемс, 2002. – 288 с.
2. Романовський О. Г. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів / О. Г. Романовський, Т. О. Бутенко // Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2009. – № 3. – С. 86-93.
3. Советский энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1981. – 1600 с.
4. Философский энциклопедический словарь / Л.Ф. Ильичев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. – М. : Сов. Энциклопедия, 1983. — 840 с.
5. Харламова Е.М. Педагогические условия развития социальной активности студентов/ Е.М. Харламова // Ярославский педагогический вестник. – 2011. - № 2. – Т II – С. 179-183. – (Серия «Психолого-педагогические науки»).

У статті автором досліджено умови впливу на розвиток комунікативних здібностей. Виділено 4 групи умов, які впливають на комунікативну ситуацію. Підкреслено важливість педагогічних умов, які автором зараховано до складу зовнішніх змінних умов впливу. Виокремлено чинники та складові педагогічних умов.

Ключові слова: комунікація, комунікативні здібності, комунікативний процес, педагогічні умови.

В статье автором исследованы условия влияния на развитие коммуникативных способностей. Выделено 4 группы условий, влияющих на коммуникативную ситуацию. Подчеркнута важность педагогических условий, которые автором отнесены в состав внешних переменных условий влияния. Выделены факторы и составляющие педагогических условий.

Ключевые слова: коммуникация, коммуникативные способности, коммуникативный процесс, педагогические условия.

In this article the author investigates the conditions influencing on the development of communication skills. Distinguished four groups of conditions that affect the communicative situation. Emphasized the importance of pedagogical conditions that the author attributed to the changing conditions of external influence. Pointed out in the factors and components of pedagogical conditions.

Keywords: communication, communication skills, communicative process, pedagogical conditions.

УДК 39(477)+621.39+78:373.3

**В.В. Шинкаренко
м. Кривий Ріг, Україна**

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕТНОХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розбудови української державності значно актуалізується проблема утвердження духовних, моральних, естетичних, творчих якостей особистості. Шлях до цього лежить через гуманітаризацію освіти, яка передбачає відмову від технократичних підходів і спрямування освітнього процесу на формування цілісної гармонійної картини світу з повноцінним відображенням у ній світу культури. Система освіти має забезпечувати розвиток у школярів творчих здібностей, їх підтримку і формування національної культури. Українське суспільство вступило в новий етап свого розвитку, пов'язаним із переосмисленням минулого та пошуком суспільно національних ідей, моральних устоїв, активізації етнічних факторів.

У зв'язку з цим проблема культурно-історичної цінності стає особливо важливою в вихованні дітей. Вона проявляється в збереженні народних традицій і обрядів, розвитку етнокультури. Засвоєння традицій, формування цілісного ставлення до спадщини свого народу, найбільш ефективно здійснюється в дитячому віці.

Захист і підтримка національних культур і регіональних традицій, збереження духовно-морального надбання України дуже актуальні в наш час. Мистецькі дисципліни забезпечують розвиток і самореалізацію особистості через активну художню діяльність і творче самовираження у сфері мистецтва, набуття індивідуального соціально-художнього досвіду особистості.

Усвідомлення процесу художнього навчання можливе лише за умови, що вчитель конструюватиме викладання мистецьких дисциплін за принципами педагогіки мистецтв (цілісності, образності, асоціативності, варіативності, імпровізаційності). З опорою на вищевказані принципи сучасна мистецька освіта синтезує методи прогресивних методик, які максимально орієнтують вчителя на пріоритетність пізнавальної, виховної і перетворюючої функції мистецтва, на інтегральну природу дитини, забезпечуючи цілісність її особистісного художньо-естетичного розвитку. Рішення цих завдань неможливе без виховання у дітей етнохудожньої культури.

У зв'язку з цим головна проблема полягає в тому, щоб у системі музичної освіти виховання дітей, необхідно включити народне мистецтво у всьому його різноманітті етнохудожньої культури. В умовах становлення та відродження національної самосвідомості в даному випадку етнохудожньої культури. Етнохудожня культура завжди є новим відкриттям покоління, що несуть у собі об'єм знань і досвіду, перевіреного віками, культуру й уклад етносу.

Використання відеоматеріалів на уроках музики є сучасним направленням в формуванні етнохудожньої культури молодших школярів. Але для більш продуктивного навчання та формування етнохудожньої культури велику роль відіграє пізнавальна активність учнів.

У наш час викладачі стикаються з проблемою зниження рівня пізнавальної активності учнів на уроці. Основна причина того, що учні втрачають інтерес до занять, є одноманітність уроків.

Наразі є багато засобів розвитку пізнавальній діяльності учнів. Ми хочемо зупинитися на використанні відеоматеріалів, які роблять можливим підняти рівень активності учнів молодших класів, привернути увагу до етнокультури, запропонувати відеоматеріал як наочний принцип навчання та формування етнохудожньої культури.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчивши праці й узагальнивши досвід методистів і педагогів К. Ушинського, В. Сухомлинського, Л. Знакова, А. Вагіна («Методика викладання історії в середній школі»), М. Короткової, Г. Селевко («Сучасні освітні технології») і ін., які удосконалили принцип наочності у навчанні. З цієї позиції, відеометод можна розглядати як наочність, наочність як принцип навчання було вперше сформовано Я. Коменським, який у подальшому розвинув Й. Песталоцці, К. Ушинський та інші педагоги [1, с. 64].

Наочність – це властивість, що виражає рівень доступності та зрозумілості образів об'єктів пізнання для суб'єкта [2, с. 127].

За ствердженням Г. Гегеля, чуттєві образи та звуки виступають у мистецтві не тільки заради себе й свого безпосереднього виявлення, а для того, щоб у цій формі задовольняти вищі духовні інтереси, так як вони володіють здатністю пробуджувати й доторкатись до всіх глибин свідомості та викликали у душі їх відгук [3, с. 520].

Про духовно-моральний вплив музики, її здатності облагороджувати людину писали фахівці в галузі музичної педагогіки – Л. Баренбойм, А. Гольденвейзер і Г. Нейгауз, теоретики та методисти в галузі музичного виховання – Б. Асаф'єв, О. Апраксина та Б. Яворський.

Так, Б. Асаф'єв називав музику «вічно живим» перетворенням усього, що звучить у природі й у душі людини, і закликав не просто розважати музикою, а переконувати і радувати нею [4, с.144].

Педагогічна наука характеризується поворотом у русло ідей культурної педагогіки. Складається парадигма виховання з позицій культури (Є. Бондаревська, А. Валицька, Н. Крилова, Н. Щуркова та ін.). Провідною метою сучасного суспільства стає виховання людини культури, формування і розвиток особистості, здатної до саморозвитку і самовизначення в суспільстві, в культурі, у професії. Виховання людини культури, здатної

жити в сучасному суспільстві, свідомо будувати своє життя, гідне людини, і через людину – збереження, відродження і розвиток культури – стає головним призначенням освіти. Культура розглядається як домінуючий чинник у побудові освітніх систем. Освіта ж як частина культури стає провідним чинником набуття і розвитку власних людських властивостей.

Мета статті – проаналізувати підходи науковців щодо процесу формування етнохудожньої культури молодших школярів на основі експериментальної перевірки та запропонувати відеометод.

Отримані результати. Однією з основних задач сучасної педагогіки є пошук ефективних засобів підвищення рівня освіти та виховання учнів. У наш час очевидним є те, що для отримання більш високих результатів навчання необхідно залучати сучасні методи. Використання в навчальному процесі відеоматеріалів пояснюється новими умовами життя: більш доступними об'ємами інформації, комунікабельністю.

Саме за допомогою відеоматеріалів як виду сучасного мистецтва, завдяки яскравим фарбам і образам, цікавим сюжетам, професійному музичному супроводу, можна зробити процес навчання – задоволенням для учнів.

Використання відеоматеріалів дозволяє використовувати текст, графіку, відео і мультиплікацію в режимі діалогу.

Зображуваний ряд, включаючи образне мислення, допомагає учню цілісно сприймати запропонований матеріал. З'являється можливість об'єднувати теоретичний і наочний матеріал. Пояснення нового матеріалу вчителем не обмежується словесним формулюванням, а й може представляти собою цілий відеосюжет.

Цікаві форми роботи з використанням відеоматеріалів легко сприймаються та зацікавлюють дітей, учні з задоволенням занурюються в серйозну творчу та пізнавальну роботу, в якій розвивається особистість учня з формуванням етнохудожньої культури.

Значення музики ввідіграє велику роль у формуванні етнокультури адже музика є свого роду зіткненням ідеального та реального, а це дозволяє глибше усвідомлювати шляхи утвердження духовного та пробуджувати занепокоєність моральними проблемами.

Різний ілюстративний відеоматеріал підіймає процес навчання на новий рівень якості. У процесі використання відеоматеріалів на уроках музики інформація представляється більш динамічно, звуковий ряд, відеоряд, що підвищує ефективність засвоєння знань і формує етнохудожню культуру.

Використання відеоматеріалів є актуальним, тому що можливо познайомити учнів на уроках музики з народними музичними інструментами, манерою виконання народних пісень, обрядами та українськими костюмами, яких у наш час залишилось дуже мало, і не завжди є можливість побачити їх в живу. Відеоматеріали роблять процес навчання більш багатим, дозволяють зробити навчання більш ефективним, залучаючи в процес сприймання навчальної інформації більшість чуттєвих компонентів учня, а це в свою чергу дає сигнал до збереження народних традицій та обрядів.

Відеоматеріали перетворюють усну мову зі статичної в динамічну і тому нове покоління учнів активно залучається в сферу нових технологій для вивчення та збереження своєї культури. У учня ефективно формується сприймання етнокультури як необхідної частини самого себе, розвиваються дослідницькі вміння, з'являється досвід творчої діяльності, формується сприйняття відеоматеріалів як засобу пізнання, відкриття нового.

«Уроки музики не можуть бути сумними, нецікавими для учнів, а застосування відеоматеріалів ще більше розвиває пізнавальний інтерес дітей до цього уроку, сприяє більш повному сприйняттю народної культури» [5].

Музика в системі загальної освіти – основа процесу виховання духовності школярів. Знання, що здобуваються на уроці музики, уміння й навички стають особистісним духовним надбанням, сприяють духовному зростанню і самоствердженню.

На наш погляд, організація навчального процесу з активним використанням відеоматеріалів на уроках музики сприяє покращенню концентрації уваги учнів, процесів розуміння та запам'ятовування, формуванню чітких уявлень, засвоєнню теоретичних знань,

активізує пізнавальну діяльність для ефективного формування етнокультури та накопичення знань і вмінь у даному напрямку.

Відеоматеріали стають більш гнучкою та дидактично ефективною формою навчання адже відеоматеріали дозволяють: підвищити інформаційність уроку; стимулювати мотивацію та наочність навчання за рахунок використання різних форм подання навчального матеріалу, а також дозволяють здійснити повтор більш складних моментів уроку.

Як показало наше дослідження після використання відеоматеріалів на уроках музики для формування етнохудожньої культури, в учнів молодших класів виникає великий інтерес до уроків, активізуються наявні в учнів знання з даної теми, спостерігається сприяння кращому запам'ятовуванню інформації, значно активізується пізнавальна діяльність, так ми запропонували відеоматеріали у процесі вивчення теми «Українські традиції», «Я і Україна» показали відеосюжети з теми «Писанкарство», запропонували мультимедійну презентацію «Особливості національного костюму».

Також наочно ознайомились з манерою виконання українських пісень супроводжуваних різноманітними рухами, відповідаючими народній манері.

Учні активно відповідали на питання «Які народні традиції вони знають», «Які кольори присутні в українських костюмах», «У яких обрядах використовується український рушник» і приводили приклади зі свого досвіду.

Метою дослідження був вплив відеоматеріалів на рівень таких пізнавальних функцій, як пам'ять, увага та уява.

Проведене дослідження показало, що існують значні відмінності в рівні змін пам'яті до та після уроків за традиційною технологією й із застосуванням відеоматеріалів. Зокрема, після уроків із застосуванням відеоматеріалів результати оцінки пам'яті виявилися вище в 88% випадків, водночас як після уроків за традиційною технологією підвищення відбулося лише в 36% випадків.

Для оцінки стану учням була запропонована анкета на основі тесту самооцінки - скорочений варіант тесту «Чи подобаються Вам уроки музики з використанням відеоматеріалів», «Чи подобається вивчати народну культуру».

Так, 72% школярам подобаються уроки музики з використанням відеоматеріалів, учні вважають вивчення народної культури необхідною умовою у формування особистості.

Багато, підкреслюючи потребу в музиці, вважають її відсутність «нудним», «похмурих і нецікавим існуванням».

Результати представлено на малюнку 1.

Як видно з малюнка учні після уроку з використанням відеоматеріалів, відзначають поліпшення настрою, підвищення бадьорості, концентрації уваги, зменшення напруги. Відеометод – це форма організації навчання, спрямована на вироблення в учнів практичних навичок.

Організація відеометоду проводиться таким чином:

1. На уроках пропонується мультимедійна презентація.
2. Урок фіксується на відеоплівку.
3. Після уроку проводиться детальний аналіз відзнятих фрагментів уроку.

Відеометод дозволяє неодноразово повертатися до окремих фрагментів уроків та аналізувати їх із різних позицій.

Висновки. Таким чином, використання відеоматеріалів суттєво поліпшує сприйняття й осмислення розглянутих питань учнями, створює більш комфортні умови для роботи учнів, і безсумнівно, сприятливо впливає на засвоєння традицій, формує цілісне сприйняття й усвідомлення спадщини свого народу.

Подальшу свою роботу ми вбачаємо у розробці критеріїв і показників сформованості етнохудожньої культури молодших школярів.

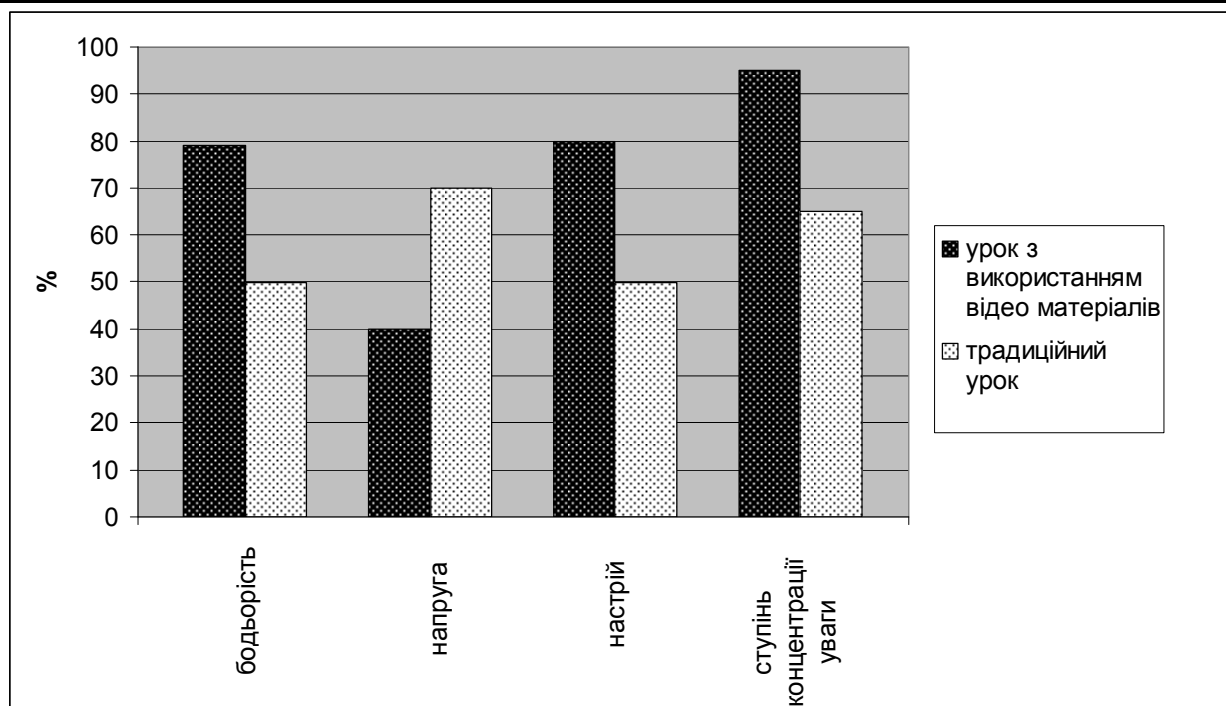


Рис. 1. Оцінка функціонального стану учнів

Література:

1. Ушинский К.Д. Зібрання творів / К.Д.Ушинський. - М.-Л. : АПН РСФСР, 1950. - Т.10. - С.64.
2. Данилов М.А. Процес навчання / Основи дидактики ; ред. Б.П.Занков. - М., 1967. - 127с.
3. Гегель Г.В.Ф. Естетика. - М. : Мистецтво, 1968. - В 4 т. - Т.1. - 520 с.
4. Асафьев Б.В. Вибрані статті про музичну освіту / Б.В.Асафьев. – Л., 1973. - 144с.
5. Мухамадеев І.Л. Використання персональних комп'ютерів на уроках образотворчого мистецтва [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://revolution.allbest.ru/pedagogics/00004516_1.html

У статті на основі зіставлення, порівняння, узагальнення наукової інформації, пропонується один із сучасних засобів формування етнохудожньої культури молодших школярів.

Ключові слова: етнокультура, відеоматеріали, наочність.

В статье на основе сопоставления, сравнения, обобщения научной информации, предлагается один из современных средств формирования этнохудожественной культуры младших школьников.

Ключевые слова: этнокультура, видеоматериалы, наглядность.

In the article on the basis of comparison, comparison, synthesis of scientific information, offers one of the modern form ethno- cultural art primary school children.

Keywords: ethno-culture, video materials, visibility.